

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 171 (10768)

1978 чылдың июль 23, воскресенье

1925 чылда үлдөөлөттүгөн

Өрткө 2 көп.

1978 — ШАЛЫПЧЫ АЖЫЛ-ИШТИН ЧЫЛЫ

Чөөн-Хемчик районда «Чыраа-Бажы» совхозунун Шик-Бажы сүт-баран ферманын Куниускал Самбуевна Хомишкы баштап турар. Чартык чылдын түнелинде ол ферма республикада бирги черлерин бирээзин ээзеден. Чартык чылда инек бүрүзүндө фермага нитизин-биле 790 килограмм сүтү саап алган.

Бин-Хем районда «Саан» совхозунуң бызаа ажаакчызы Евдокия Кеция-ооловна Кыргыз хонукта бызаа бүрүзүндө 800 грамм немседе деннин чедип аң турар. Ол дээрге малчынын карак кымыл күш-ажылынын үрө-түнели-дир.

Александра Васильевна Чамбыа «Саан» совхозунуң саакчысы. Ол бо чылдын бирги чартында болууда быжылаа инек бүрүзүндө ортума-биле 1288 килограмм сүтү саап алган, муракчы болган.

А. ЗАЙЦЕВТИН Фотолары.

АЖААП АЛЫШКЫН ТЕХНИКАЗЫНЫҢ СЕПТЕЛГЕЗИН ДҮРГЕДЕДИР

Июль 15-тин мэдээинден алырга, республиканың ажал-агыйларында бар болуп турар 1150 тараа комбайнның 621-и азы 54 хуузу белен, силос кылар 354 комбайнның 195-и, азы 55,1 хуузу, картофель казар 41 комбайнның 18-и, азы 43,9 хуузу, одуртулгалы алыр 457 жатканын 196-зы, азы 42,9 хуузу, тараа артылаар 300 иарын машинанын 234-ү, азы 78 хуузу, витаминин сизген дагыны кылар 24 агрегаттың 18-и, азы 75 хуузу белеткеттинген. Моон аң көөрге, ажаап алышкына эңине чугула комбайннарның болгаш жаткаларын септелген кедергей оожум чоруп турар-дыр.

Амгы үеде республиканың совхозтарын ажал-ишчилери эң чугула кампаныны — нитизин маалыга чем белеткээрн чорудуп турар. Оон-биле чергелештир чер ажалдыктарда кылар ажалдар-ла хөй. Дүжүт ажаап алышкынын үези чоокшулап келген. Ол чугула сезонун ажалдык бурун белеткелдиг уткуур ужураут. Республикага нитизин-биле 244 мун гектар ажал черин тараа культураларын, 27 мун гектар хире черин кукурузанын, 2 мун ажал гектар картофельди, 700 гектар чыгам ногааларын ажаап алдыр-ылдыг болганда, база бир чугула ажал — ажаап алышкын техниказын чогуур үезинде септел доозары.

дан 15-ти. «Бурен» — 25-дан чүдө 4-ү, «Енисей» — 12-ден ий-ле борбакты септеп, ху-дуртуп турар. Бир эвес мындг темп-биле комбайннар-ын белеткээр чүве болза, ажаап алышкын эгээринде чедир доозар деп кордан хер-ээ чок.

Барыш-Хемчик районун ажал-агыйлары силос болгаш картофель комбайннарнын, жаткаларын септелгени элден дөгүде берген. А ол техниказын септелгени Улуг-Хем, Таңды, Бин-Хем, Каа-Хем районнарның совхозтары багы чорудуп турар. Оон аңгыда, амгы үеде эңине эргежок чугула болуп турар, витаминин сизген дагыны белеткээр агрегаттары Каа-Хемде 1-ин, Таңдыда 1-ин,

Бин-Хемде 2-ин, Каа-Хемде 2-ин амга чедир белеткөөзүн мырнай элдептеп болуп турар.

Ажаап алышкын техниказын шак мынды оожум темп-биле чорудуп турар районнар-ның уадртукчулары чүгү бол-лап турар-дыр? Эгээрин дү-жүтү чүгү-биле ажаап алды-деп турары? Мындай айтыр-ларын тургустууну келери черле шөптү. Дүжүт ажаап алышкыныга бүгү таладык белеткеринын айтырымын бичин-даа сонгаралдып бол-бас. Эске мугула ажалдар бар дээн, ажаап алышкын техниказын белеткээрн сон-гаралдып турар ижилдерден шыңдык-биле айтыраа то-гуур. Уе мынар-биле ийге-Хуяун эң чугула айтыры-

мал чеминик белеткел бол-байн аак. Бичалажок оон-биле чергелештир тараа ажаап алышкыныга белеткериин минутта-даа утуп болбас ужураут бис. Күштерин ши-таарыштыр хуваар херек. Механизаторларын чамдык-ын ажаап алышкын техни-казын септелгенине быжылаш, хуи бүрдө кылар ажалын графитин тургузар, оон күүселдеин шыгыны контроллаар, оларын ара-зынга чарышты дээштиг ор-ганизастаар, муракчыларын материалдыг шапал-мактар-нын хемчеглерин алыр ужураут.

Бар чүкү машиналарын 24 хуузу база-ла белен эвес болуп турар. Сизген белетке-лин, тараа ажаалазынын үезинде чыгыс-даа машина анаа турбас болуун дээш, чүкү машиналарын септел-генин дүргедерин эргежок чугула.

Оон унай база бир чугула ажал болза, тараларын, си-ген шөдери сугтары бол-ду. Июльда 15-ке чедир тараа, сизген шөдериин 27 мун ажал гектарын сугтар-ган. Улуг-Хем, Бин-Хем, Тео-Хем, Кызыл, Каа-Хем район-нарда сугтаргы черлерин чүгү кезик хирез сугтаргы-гал. Бо-даа ажалык кызын-гейн-кошканы болбас.

МАЛ ЧЕМИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИ — ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ!

ИЙИ ЧҮС БЕЖЕН ТОННАНЫ

Бин-Хем районда «Өк» совхозун ажалчылары мал чеминик белеткелди масса-лым-биле эгелей берген. Мында комплекстиг ийи бригаданы тургускап. Тарагын болгаш совхоз төвүнүн бо бригадалары амгы үеде хем кымын, шы-наа черлерин сизгени кезип турар.

Совхоз төвүнүн бригадир В. Лапинге уадрткан сизгичи-лери кыска үенин дүргүзүндө 250 тонна сизгени болуп, прессташ, сүт-баран ферма-зын деискаринде чедир-ген. Бо бригадала сизген кезер 4 машина, 3 дырбаш болгаш 5 прести быжылган. Оон аңгыда ийи тараа комбайн-биле шынаа черин беди-

хыргыштыг сизгени кести-турар. Сизген кезилдеинде механизаторларын беди кү-дүрүчүдү болгаш чогаалдык-ын эзу-биле ажалдан турарын демгелээрн өөрүчүг. Хөл-биле кылар ажалдарын чиге-ри дээш чамдык депшигелер арталарын бо чымын олар ажылап эгезден. Моон муру-нууда чылдарда сизгени прес-сташ соонда, оларын шөдөн беш-алды ажы хол-биле чымы, машинага чүдүрүп чо-рудуп турган.

Бо чымын пресстерин соон-га шаяк хенирлиг калбак ко-жугларын сөөртүп алгаш чо-гуур чаа арганы ажылап эге-дэн. Пресстен үнген шары-дыг сизгени оон кырынга са-

рааттай чып турарын чүрүм-чүткан. Пресстен сизген көү-дөй бөөрге сараат салыкчызы аздандан көдүргөп, машина-ларга азы тракторда сөөрткөн улуг шагжага чүдүрүп чорудуп турар.

Ол депшигелер арганын ачылдында хол-биле сизген чыыр ажал узулуктагын болгаш сизгичилерин күш-ажылынын дүрүчүдү бө-дөн. Оон аңгыда белеткети-ниг сизгени ол черинге сараат-тавай, мал фермаларыне ол дораан сөөртүп чедирин тур-ганы база оң деп санаар херек. Бригадир В. Лапин кижжи кү-чү чедиптир турарын хом-дап чугулады:

— Бригадиста 26 киж

бар. Бүгү техникамыс ажал-дай бөөрге, сизген чүдүрер, дү-жүрер болгаш сарааттар улус чедиптир бар-дыр. Биске ам-даа 7 хире кижжи херек. Турарын албан организация черлерин улазу келген, биске дузалажы турары эки-дир. А Аржаан кээзе Советтин күүскөмунун суур улазуи шөфтөтпей турарын четтес деп санаар бис. Кижжи күжү четир болза ажалымыс темп-зи моон-даа дүргөөр ийи.

Совхозун дирекция бол-ганда илде парком бригадирин бо негедезин өөренип көрө эки.

С. МААДЫ.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ

Июль 21-де ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хуралы болуп, 1978 чылдын бирги чартында ССРЭ-ниң экономикадык болгаш социал хөгжүдө-лөрин Күрүне планынын база ССРЭ-ниң Күрүне бюджетини күүселдеиниң түнелдерин чугулашкан.

СЭКП-ниң XXV съездинин, СЭКП ТК-нын оон дараазында болуулаан Пленумнарнын шийтирлерин амдыралга бот-тадырып турарын база бо чылдын планын доозур болгаш ажал күүселер, бугурулгенин ажалтын болгаш ажалдын шынарын бөдөр дээш калбак илестерип социалистиг чарыш-тын түнелдине чурттуу эконо-миканы хөгжүдөшкө болгаш чононуу чаагай байлазын белеткериге чаа-чаа чедипки-нилер чедип алынган.

1977 чылдын бирги чарты-нында денгээр 1978 чылдын бирги чартында улетпур бугуруушкунуң немей өзүдө-ни 4,5 хуунун орунуга 5,2 хуу болган. Улетпур про-дукцияны сайгарышын ооаалдарын өнүккөшкөн бүгү республикалар, ССРЭ-ниң министрстволары, ведомстволары күүсеткен.

Көзө ажал-агыйнын мате-риал-техниктиг базанын быжылаар талазы-биле парти-яны болгаш чамдык шийти-рилдерине көрдүгөн хемчег-лери чайгыш чокка бот-тадырып турар. Социал про-грамма чедипкиниг ботта-нып турар. Чонону боттут оргалары немей өскөн.

Бичалажок ССРЭ-ниң чам-

дык министрстволары, ве-домстволары болгаш өнүккө-шкөн чамдык республикалар-нын Министрлер Чөвүлелери продукциянын чамдык хемчег-лери бугуруенин, бугурулге күчүлери ажылаага кире-рини, шийгээди алырындг арыт оргалар алырынын ба-за продукцияны бот-үезини чигелериниң планын ооаал-дарын күүселерин хандыр-баан.

СЭКП ТК-нын декабрь (1977 чыл) июль (1978 чыл) Пленумнарнын шийтирле-ри база СЭКП ТК-нын Чинге-ле секретары, ССРЭ-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунун Даргазы эш Л. И. Брежневтиң чурттуу экономикадык болгаш социал хөгжүдөлгенин айты-рыларын дагытай алышкы-ныларын уауртулга бөдүр-гаш, эргезине турар бугуру-лгенин, туугуларын болгаш органдаларын 1978 чыл-дын бирги чартында ажал-агый ажал-чорудулганын түнелдерин мык анализте-рин. 1978 чылда ССРЭ-ниң экономикадык болгаш социал хөгжүдөлгенин Күрүне планын чедипкиниг күүселерин хандыр-тар тээдө, четпестери чайгыштыг хемчеглери ажалдып кылган ботта-нырын ССРЭ-ниң ведомстволарын уауртукчуларын, өнү-ккөшкөн республикаларын Министрлер Чөвүлелерин ССРЭ-ниң Министрлер Чөвү-лелин хулааткен.

1978 чылда дүжүт ажаап алышкын, кээзе ажал-агый продуктуларын болгаш мал чеминик белеткери ба-

за 1978/79 чылдын үезинде мал кыштагалдыкынын чедипкиниг эргезирин хандыр-тар талазы-биле немседе хемчеглер дугайлында СЭКП ТК-нын болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1978 чылдын май 25-теги доктаалы-нын камчаар күүсеткинип ту-рарын дугайында айтыры-нын база ол хуралга чугула-жы көргөн.

Дүжүт ажаап алышкынын-га, тарааны болгаш кээзе ажал-агыйнын өске-да про-дукцияны белеткериге бол-гаш массалык сөөрткөргөн ко-жактарын, совхозтарын, бе-леткел черлерин, сайырамы ажалдан кылар болза транспорт бугурулгенин болгаш ор-гандаларын материал-тех-никтиг базанын белеткелни кыска хуусада доозарын хемчеглери алыр, ажаап алышкын ажалдарын кыска хуусада чорудары, дүжүтү чидирин бөдүрүлгенин болгаш мал кыштагалдыкынын өнү-ккөшкөн өнүккөшкөн респу-бликаларын Министрлер Чөвү-лелерине, ССРЭ-ниң Көзө ажал-агый министрствозунга, ССРЭ-ниң Министрлер министрствозунга, Көзө ажал-агыйны бугурулге-техниктиг хандыр-галынын талазы-биле ССРЭ-ниң күрүне комитетинге, ССРЭ-ниң хамарышкан министрстволарыга болгаш ведомстволарыга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелин хулааткен.

СЭКП ТК-нын Политбиро ке-жиге, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелин Даргазын бирги оралакчы К. Т. Магуров хуралга чүве чугулашкан.

Бөгүн — Садыг ажалдакчызын хуу

ЧУГУЛА АДЫР

Садыг организациаларын ажалдакчыларын ССРЭ-ниң улус ажал-агый Чедипки-неринин Москвада делегате-зиниң эрткин, республикалар аралык арманында кире-ришкен улетпур бугурулге-лериин коллективтер-биле чүс-чүс көрөөрин чаргап.

Делегате кирешкен бугу-рулгелер улетпурин 1979 чылда бугурури чононуу хер-регелд бараннарнын оон-он муң хевирлерин көргүскөн. Садыг ажалдакчылары эң дөңө кылыдарын шийди ап, чонону хергедеди бот-та-байн турар бараннарны бугу-рулгенин сүмелет турар. Мы-дыг арманылар садыг бол-гаш улетпур ажалдакчылар-нын бот-болууга негедез-лег, болурун бедидип, коп-

трольду шыгырадыр бол-гаш планын чурттуу са-дыгыры хандырын турар. Бо соорулгалары «Садыгы улам илай хөгжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-нын, ССРЭ-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң 1977 чылда хулаат алган доктаа-лында толгарай алынган.

Совет ижилдерин чаагай чоруп улам көдүрүргө чугула чери элеш турар са-дыгы хөгжүдөшкө болгаш экичелерине уаур кичөө-гейн бугурулгелер турар-дыр. ССРЭ-ниң садыг минис-тринин бирги оралакчымы П. Д. Кондратов СЭТА-нын порресиденттинге чугула-лаан. Бо соорулгалы СЭКП-ниң XXV съездинде салган. Адырын ажал-ишчилери

ЧУРУКТА: Кызылдын улетпур барааннар садынын коллективтер аразында социалистиг чарыштын муракчыларынын бирээзи № 55 мага-зынын бөлүк садыгчылары. А. ЗАЙЦЕВТИН Фотозу.

БЕШ ЧЫЛДЫҢ КҮШ - АЖЫЛЧЫ БАЗЫМНАРЫ

ССРЭ-ниң экономикадык болгаш социал хөгжүдөлгенин Күрүне планынын күүселдеиниң 1978 чылдын бирги чартында түнелдерин дүргүтүгөн. Совет Эмгекчилеринин ажал-агый чонлары СЭКП ТК-нын, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-нын 1978 чылдын планын доозур болгаш ажал күүселери, бугурулгенин ажалтын болгаш ажалдын шынарын бөдөр дээш социалистиг чарышты камбартыр дугайында кылмырлана халымы кылар чурттуу экономикадык болгаш социал хөгжүдөл-генине чаа-чаа чедипкиниери чедип алганын ССРЭ-ниң ТЭС-аниң дыңдыгында демгелен турар. Чартык чылдын планы эң хөй көргүзүлгөр талазы-биле ажал күүсеттинген.

Оңу беш чылдын бирги чарты-ны доозулган. Ол үенин дүр-гүзүндө чурттуу экономикадык потенциалы плези-биле өскөн, СЭКП-ниң XXV съездинин салганы социал-экономикиг соорулгалары чайгыш чок шийтирлеттинип турар. Улетпур продукция сайга-рарынын, күш-ажылынын бугу-рулгелерин өстүреринин болгаш кылыларын эң чугула хем-чеглери бугурулгенин чурттык чыккыны ажал күүсеттинген. Чуртты бугурулгенин хем-чеглери чылдын ол үезинде денгээр, 5,2 хуу ула-

гаккан, чылда планы 4,5 хуу-туу. Күш-ажылы бугурулгелерин 3,8 хуу өскөн; күш-ажылынын бугурулгелерин өздөстүгөн күсели-биле бугурулгенин немей өздөстүгөн дүртүнү үш кезединде хөйүп алган. Орун-га алырынын болгаш улетпур продукциянын бот-үезини чидиреринин планнары күү-сеттинген.

ССРЭ-ниң ТЭС-аниң дыңды-гында продукцияларын эң чугу-ла хемчеглери бугурулгенин турарын толгарай турар сан-туу-нерин кирип турар. 1978 чылдын бирги чартында: алектри энергиямы — 600 миллиард киловатт-шакты,

нефтини (газ концентратын ки-риштир) — 279 миллион тонна; газы — 183 миллиард кубометри; хөмүр-дашты — 362 миллион тонна; канын — 75,5 миллион тонна; кара металлдарын белен прокатын — 52,6 миллион тонна; кан трубаларын — 8,7 миллион тонна; минералдык чедипки-дигелерин (чижек единдига) — 50,3 миллион тонна; үнүш камгалалынын химиктиг бугурулгенин (чижек единдига) — 254 мун тонна; синтетиктиг смоланы болгаш пластмассаны — 1,8 мил-лион тонна; химиктиг во-локлоларын болгаш улакчыларын — 561 мун тонна; авто-покрышаларын — 29,5 мил-лион; демир кезер станоктары — 119 муну, оон иштинде савалга программалы-биле баш-карлыгаларын — 3,6 муну бугурун.

Бирги чартык чылда: дар-ганнар-пресстер машиналары — 27,8 муну; автоматиза-ция херекселерин болгаш оларга артык кезектерин (ме-

дицинага, биологияга болгаш физиологияга приборлары чок-ка) — 2,2 миллиард рубльге; савалга техникаларына херек-селерин болгаш оларга артык кезектерин — 1,6 миллиард рубльге; домгөне, кан экил-деринге болгаш прокатка дерилгелерин — 141 миллион рубльге; хөмүр-даш арылгар комбайннарны — 536-ны; химияга дерилгелерин болгаш артык кезектерин — 353 мил-лион рубльге; чик улетпурге технология дерилгелерин бол-гаш оларга артык кезектерин 360 миллион рубльге; аш-лоо, өзү-сүт болгаш балык улетпурге технология дерил-гелерин болгаш оларга артык кезектерин — 263 миллион рубльге; автомобильдерин — 1071 муну, оон иштинде чүкү машиналарын — 379 муну; тракторларын — 289 муну; көдө ажал-агый маши-наларын (мад ажылына бол-гаш мал чем бугурулгенине машиналар чокка) — 1236 мил-лион рубльге; мал ажылына

болгаш мал чем белеткериине машиналарын — 939 миллион рубльге; тараа ажаар комбай-нарны — 56,3 муну; хөвөн ажаар машиналарын — 4,7 муну; туугу мыжын (колхоз-тарын белеткериин киришке) — 162 миллион дыгыш күо метрин; целлюлозаны — 3,8 миллион тонна; сазыны — 2,7 миллион тонна белеткел үндүргөн.

Бүгү хевирин пас-тавалы-кан — 5358 миллион дербел-чун метрин, оон иштинде: хө-вөн-сазын пестерин — 3497 миллион, дүктөн пестерин — 394 миллион, лебид пестерин — 429 миллион, торгуларын — 846 миллион дербелчун метр-ны; даарадыг кылыгарын — 10,6 миллиард рубльге; аям алектерин — 1 миллион ажал-агый; өгтти (улетпурге сайырат-кан) — 4,3 миллион тонна; колбаса кылыгарын — 1,5 миллион тонна; мал үзүн — 675 мун тонна; үнүш үзүн — 1,6 миллион тонна; аям алектер кылыгарын — 1,9 мил-лион тонна; шөдөрүн —

31,3 миллион; шаажал-фар-фог болгаш балык-чайрыш саваларын — 543 миллион; сөөрткү саваларын (жылды болгаш хураалдан) — 182 миллион рубльге; радиовещ-никтерин болгаш радиоаларын — 4,4 миллион; телевизор-ларын — 3,6 миллион; оон иштинде өнүгү көргүзүр про-граммалар дулап алырына — 0,7 миллион; содукчуларын — 3,0 миллион; хөп чуур машиналарын — 1,9 миллион; мотоциклдерин болгаш мо-торолдерин — 531 муну; мебельдерин — 2,4 миллиард рубльге кылып үндүргөн.

Өнүгү болгаш ховар металл-дарын, нефтехими, нефть бол-гаш ажалдакчынын продукту-ларын болгаш өске-да хевирин продуктуларын бугурулгелерин доозуп, бугурулгенин бот-үезини чидир күүсеттинген.

Эртемин болгаш техника-нын чедипкиниери үдөс ажал-агыйны шийгездир ажал уругулаан. Бугурулге каттыжымшыкынын бол-гаш бугурулгелерин ажал-агыйны техника-экономикиг көргүзүлгелерин өккөжөн. Бугу-рулгенин техниктиг денгелин, бугурулгенин продуктулар-нын шынары белден. Чартык чыл дүргүзүндө улус ажал-агыйны 2 мил-лион чогаалдык болгаш чары-тыкчы савалдарын шийгездир алган. Эртемин болгаш техника-нын хөгжүдөлгенин чамдык даал-галары күүсеттинген. Эртемин чылдын чогуур үенин денгээр, шынарын дөңдө категориянын продук-циямы үштүгү бир кезегине ула-гаткан. Бо чымын, час берге-даа болза, кээзе ажал-агыйнын ажалдакчылары чыккы хөү ажалдарын чогуур үезинде белен шынарын чоруткан. Чамкы тарылга планын күү-сеттинген 1978 чылдын тарылга шөлү, чижек мезе-биле 217,9 миллион гектар, оон иштинде тараа культураларын — 131,7 миллион гектар оон турар. Эртемин чылда денгээр-ге, кызыл-тастын, кык-тарын, иштин, хөвөнүн, со-нын тарылга шөлдери кал-барган. Сугталгы болгаш ке-вирген черлерде тарылгалар көвүдөн.

(Темчузу 3-жү арында).

БЕШ ЧЫЛДЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ БАЗЫМНАРЫ

(Төнчүзү. Эгеги 1-ги арнада).

СӨКП ТК-нын июль Пленумунун шийтүүлөрүнө көзү ажал-агынын ажал-ишчилерди ажал-чорудууганын ээ-ийчи программасы кылдыр дүлөп алган. Сиген кезер болган мал чечнери белеткээр ажалды чер болганда калбак хемчээде чоруда берген. Тараа культураларын ажал-агынын түртүгү тыкка хой районунда калбарган. Колхозтарда, совхозтарда болган ажал-агынын аралынын бүтүрүгөндөрүндө продукциятуу малдын болгаш күштү баш саны 1978 чылдын июль 1-де (миллон чыл-биле): мыыстык бола мал—91,8, аларнын аралында инектер—29,3; хаванар—56,5; хой болгаш өшкү—145,6; күштөр—64,4 миллион баш болган. Колхозтарга, совхозтарга болган ажал-агынын аралынын бүтүрүгөндөрүндө ээти база турган бүтүрери 1977 чылдын бирги чартында деп-

воэрге 6 хуу немей өскөн. Эрткен чылдын бирги чартында турганы хире хемчээдиг сүтүтү бугурган. Ажал-агынын бүтү катогорияларында бирги чартык чылда күрүнени сатып алганы мал ажынын продукциялары дараазындагы саннар-биле тодорайлатканын турар: мал болгаш күш (дириг дензигинге)—7,8 миллион тонна; сүт—30,5 миллион тонна; чурга—20,9 миллион бөрөк. Көзү ажал-агынын хөг-жүрүгүнө күрүнени болгаш колхозтарын капитал салышкынын ажалдарнын бүтү комплексиин айым-биле 14,1 миллиард рубль болуп, 1977 чылдын бирги чартында турганында 4 хуу көвүдөн. Иригациятуу-мелиорациятуу туудушунга болгаш меллорастаан черлерин шим-ганди алдырыга 3,1 миллиард рубль, азы эрткен чылдын хамаарышкан үзүннүндө 5 хуу хой хөргөнгин салып каныган. Көзү ажал-агы 40,9 мил-

лион тонна, азы эрткен чылдын хамаарышкан үзүннүндө 2,6 миллион тонна хой минералдык чөмүшчүлүктөрүн болгаш мал чечнериге ажалгаар 1,3 миллион тонна химикти немелдедери алган. Техниканын хой хевирлерин болгаш минералдык чөмүшчүлүктөргө көзү ажал-агыга бөрийнц планы күсөттинген. Прессе-подборщиктерин болгаш мал чөмү химикти немелде-лери бөрийнц планы биче чедир күсөттинген. Транспортуу бүтү хевирле-рини чүк саарылга 2,9 триллион тонна-километр бо-луп, эрткен чылдын баштайгы чартында дензөргө 5 хуу көвүдөн. Нассажирлер арышты-лары 286 миллиард пасаажир-километр четкен болгаш 4 хуу немей өскөн. Харылаа бүтүрүгөндөрү (почта, телеграф, телефон, радио) продукциянын иштис хемчээлинин талазы-биле чартык чыл планын күсөткен; эрткен чылдын хамаарышкан үзүннү дензөргө харылаа

продукциянын хемчээли 6,1 хуу улгаткан. Бирги чартында (күрт-ненин капитал салышкынын-нын күсели-биле эрткен чылдын бирги чартында ажал-агынын күсели-биле эрткен чылдын бирги чартында дензөргө 4 хуу улгаткан. Туудуруу техникаг дөмөлө эрткен чартык чылда бөйүк улгучулаан. Бүтүрү-биле чып өтөөр туудуруу хемчээ-ли 1977 чылдын бирги чартында дензөргө 6 хуу немей өскөн. Мычалаажоо капитал тууду-га чөпчөстөк болган. Кол фондунун ажалгага кире-рини планы күсөттинген, чымык бүтүрүгө күчүдери ажалгага кирерин ханды-бай. Дика хой тууду-монтаж организациялары керээли кыл-дыр ажалдарын, күш-ажыл-дык бүтүрүкчүлүгү бөйүк болгаш арыг орулгалар-нын планларын күсөткөн. Узу ажал-агында ажал-агынын болгаш ажал-агынын күсели-биле эрткен чыл дургуунда ортума-биле 107,2 миллион кижи болуп,

эрткен чылдын бирги чартында турганыга 2,3 мил-лион кижи немей өскөн. Узу ажал-агында ажал-агынын болгаш ажал-агынын күсели-биле эрткен чылдын бирги чартында дензөргө 6 хуу немей өскөн. Хөгжөлдүн иштислел фондунундан төлөгөлери болгаш чингелдери немел-терге ажал төлөври 216 рубль болган. Колхозчуларын күш-ажыл төлөври 5 хуу немей өскөн. Хөгжөлдүн иштислел фондунундан чонун алган тө-лөвлери болгаш чингелде-ри 50 ажал миллион рубль болуп, эрткен чылдын бирги чартында дензөргө 6,5 хуу көвүдөн. Чонун ажалга ка-саларында салышкынын чартык чыл дургуунда 6,4 миллион рубль көвүдөн. Күрүн болгаш кооператив санынын үрүмкөтөн салы-лаар бараан саарылгазы 115

миллиард рубль болган болгаш 1977 чылдын бирги чартында дензөргө 3,9 хуу немей өскөн. Үрүмкөтөн салылаар ба-раан саарылгазынын чартык чыл планы 100,9 хуу күсөт-тинген. Бараан саарылгазын өзү-дөй тургаажоо, чымык бараан-нага чонун немелде-хөгжө-лөдери ам-даа жоддур хан-дыртыкмаан. Совет Эмилелинц даштык саалы саарылгазы 34,3 мил-лиард рубль болган болгаш эрткен чылдын бирги чартында дензөргө 6,8 хуу кө-вүдөн. Чонга көргүскөн ачы-дуу-зын хемчээли 8,4 хуу өскөн, оон иштислел көзү черлерге көргүскөн—10,3 хуу немей өскөн. Чартык чыл планы кү-сөттинген. Күрүнени капитал са-лышкынын болгаш кооперация-нын акма-хөргөндөрүнүн күсели-биле ишти шөү 28 миллион дөрбөлчөн метр чаа-гайкыны туттунган 575 муң

чыгам чаа квартираларын ажалгага кирген. 10с муң өрөнчүлөр олуттуу ишти өрөтөт школаларын, шөла на-зыны четкөн урутларын 88 муң олуттуу албан черлерин, хой-хей амелдери, поли-канинчаларын, култура-амы-зыраа объектилерин туткан. Чуртталга бажынарны бол-гаш култура-амызыраа ут-ламышкынын объектилерин ажалгага киреринин чарты-кы чыл планы күсөттинген. Хоорайларын болгаш суур-ларын улам чаагайкылаа ажалдарын чурткан. Чартык чылда 1,3 миллион чыгам ба-жыга таа кирген. Узу өрөмдөдөгү болгаш култура улам дөгжөөн. Чонун медицина ханам-рылаа болгаш организмиг дөштөнүлганы калбарган. Совет Эмилелинц туртат-кы чонун 1978 чылдын июль 1-де 261,2 миллион кижи бол-ган. (СЭТА).

БИСТИҢ МУРНАКЧЫЛАРЫВЫС

Коммунист Сергей Николаевич Килин — Шаган-Арыг автотранспорт бүтүрүгөндөрүн хууш чалаачыларын бироозон, ол аңаа эге баштай 1960 чылдын күзүндө көзү суурлар үвөр аптобуе чалаачылаа кирген. Оон бөр эрткен чылдарда ол ак сеткандиг ажалы, коллектинин болгаш чуртгалыларын уагу ху-дүктөдиг чедип алган. Ам Сергей Николаевич партия райкомунун бөро кески-гүтү, хоорай Советиниң депу-таты, мычанга ол болуучу өбүгүтүн согушчуларын чыгыларын күсөдиринден алганда, районун хой талаан ажалынын алам-бүрү адырларынга илелкейлиг кир-жип, хураа-сугаага бодунун үлөтүг саяалдарын берип кел-ген. АТБ-ниң хыналда механиги Борис Васильевич Золотухин

Владимир Иванович Неумирных — Бистиң бүтүрүгөндөри база бир мурнакчы болза, чоргаарал-биле мынчаар чуга-лаар: — Бистиң бүтүрүгөндөри база бир мурнакчы болза, Владимир Иванович Неумирных болгай. Ол ам мында барык 20 чылдын иүүрүндө ажалдан келген. Ол хой чылдарын иштислел мрак рей-стерге чораш, оварычма чок болуп, машина техникасын үрөп, овал-ондактык таварыга кымыл көрбөз. Иччанга оон кады ажалдан турар өм-өөрү ову бөдик мергежидиг чалаачы джигри-ле чоп. Совхоз чылдарда ол бензин соортур машина чалаачылаа, ак сеткандиг ажалдан турар.

ЧУРУКТАРДА: С. Н. КИЛИН (үстүндө), хыналда механиги Б. В. ЗОЛОТУХИН, оң талаанда чалаачы В. И. НЕУМИРНЫХ. А. ДАРЖАА. А. МОНГУШТУҢ ФОТОЛАРЫ.

АТБ-ниң хыналда механиги Борис Васильевич Золотухин

ЧАЙГЫ ОДАРНЫ ЧӨПАЖЫГЛААР

РЕСПУБЛИКАНЫҢ совхозтары соңгү чылдарда бөдик тайгаларда чайгаар бүт-көн чайгы одаларын чон ажалгаар дугаанда Тылка АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелинц 1974 чылда үдүргөн доктаанын күсөдир талаан-биле элзон ажалдарын ылым чурткан. Бай-Тайга, Барыш-Хемчик, Чоюн-Хемчик, Эрин, Тос-Хем, Монгуш-Тайга райо-нарда чайгы үелерде бөдик тайгаларда чайлаагарын чон ажалгаарын дыка акжигит-кен. Машина чөтөсө, ладгын-чын чайгы одаларга машина орувуртканы, хемчери келер коорулганы кылган. Бай-Тайга районда Устүу Орунда, Турада, Хемчик бажында 180 км, Эрин районда Бед, Казык, Парашан чен дөңгөрү 200 км орувуртканы кылган. Ол мынчан орук аңталганы Чоюн-Хемчиктин Төсө-Адыр, Кара-Адыр, Алым Хөндөргөй, Манчүрчөк чен черлерге чорут-кан. Чаа коорулганы (Сүт-Хөлдүг Алдыа Ишкяда, Төс-Хемчик, Валы-Кода туку-улаа, Чайлаагары чон ажал-агынын-биле оларда киргызде пуштукларын тутуулаан. Манчүрчөк («Алдан-Маадар»), Час-Адырда («Барык») ийн киргызде пуштукларын тургус-каны. Ол мынчан хой тарын боозадир көкөр пуштукларын база тутканы. Чыксо, «Чоду-раа» совхозтуң Шуурмакта, «Барык» совхозтуң Час-Адырда, «Мурачын» совхоз-туң Шув-Бажында, «Күш-ажылдык хостуу» совхозтуң Демир-Сугда болгаш өскө-дө черлерде мындг пуштуклар бөр.

Бистиң республика эи өлтү-түг, сугтуу чайлаагар-биле көчүг байлак. Бугу респу-бликада чайгы одаларын иянтга хемчээли 129 муң гек-тар. Чүтле шөр малдык бир бажыга бир гектар олар оонамын турар. Бо хире улу хемчээдиг, бөдик тайгаларда одаларын ийн ажалгаары — хой ажалынын продукциятуу

руруун бедидериниң, оон баш санын өстүрүлгө, эң чини бөт-үнелги продукциянын алдырынч үдөдигин. Совхозтар чайгы одалар ажалгаар талазы-биле элзон ажалгаар дугаанда Тылка АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелинц 1974 чылда үдүргөн доктаанын күсөдир талаан-биле элзон ажалдарын ылым чурткан. Бай-Тайга, Барыш-Хемчик, Чоюн-Хемчик, Эрин, Тос-Хем, Монгуш-Тайга райо-нарда чайгы үелерде бөдик тайгаларда чайлаагарын чон ажалгаарын дыка акжигит-кен. Машина чөтөсө, ладгын-чын чайгы одаларга машина орувуртканы, хемчери келер коорулганы кылган. Бай-Тайга районда Устүу Орунда, Турада, Хемчик бажында 180 км, Эрин районда Бед, Казык, Парашан чен дөңгөрү 200 км орувуртканы кылган. Ол мынчан орук аңталганы Чоюн-Хемчиктин Төсө-Адыр, Кара-Адыр, Алым Хөндөргөй, Манчүрчөк чен черлерге чорут-кан. Чаа коорулганы (Сүт-Хөлдүг Алдыа Ишкяда, Төс-Хемчик, Валы-Кода туку-улаа, Чайлаагары чон ажал-агынын-биле оларда киргызде пуштукларын тутуулаан. Манчүрчөк («Алдан-Маадар»), Час-Адырда («Барык») ийн киргызде пуштукларын тургус-каны. Ол мынчан хой тарын боозадир көкөр пуштукларын база тутканы. Чыксо, «Чоду-раа» совхозтуң Шуурмакта, «Барык» совхозтуң Час-Адырда, «Мурачын» совхоз-туң Шув-Бажында, «Күш-ажылдык хостуу» совхозтуң Демир-Сугда болгаш өскө-дө черлерде мындг пуштуклар бөр.

БОМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

ВЕНГРИЯ. ВПР-да чуртталга туудун шалыкын темп-биле чорудуп турар. Ол чуртта амгы үелде элзон каш бажын туудур комбинаттар ажалдан турар. Чүтле бө чылдын бөзүн ажалыч чоноринин оон-он муң өг-бүлөлери чаа квартираларын алган. ЧУРУКТА: Капошвар МТИ—СЭТА-нын фотоу.

СОЦИАЛИЗМНИҢ ЧУРТТАРЫНДА

ОСТРАВНЫҢ МЕТАЛЛУРГАРЫНЫҢ РАПОРТУ СОЦИАЛИЗМНИҢ ЧУРТТАРЫНДА. ПРАГА. Чехословак индустриянын флагманы — Острава-да К. Готвальд атыг металлургия болгаш машина тууду комбинатынын хой муң кижидиг коллектив адалгы бөш чылдын баштайгы чартынын чедикчининг дооскан. Баш уду алган мезгиле сугаар алдыга, узу ажал-агынын бө чылдын баштайгы чартында пландан ашыр 67 муң тонна канын, шөйү, көкөстү болгаш продукты алган. Бөш чылдын чугула объектилерин — «Мельник-III» деп электри станциясына, Кладно-да кан шуктуур заводтарга, даг үлөтүрүвүн бүтүрүгөндөрүнө металл-конструкцияларын бөрийнц графиниң ылап сатырычыче улуг ич-чөнгөйни комбинатта угландырган. Остраванын металлургия болгаш машина кылдыкчылары бөш чылдын эгезинде-не бөдик темпини алган болгаш ЧКП-нин XV съездинин шийтпел-дерин чедикчининг күсөлдөр дөшт социалистг чарыштын эгелекчтериниң аразында чоруп турар. САНАЛГА ТЕХНИКАЗЫ. ВАРШАВА. Вроцлавтын «Мера-Дьаро» дээр завод муң аугаар электрон-санаалга машинасын бүтүрүп үндүргөн. Вроцлавчыларнын чоргаары — «Р-32» деп компьютер бөш турар, ол машина бир секундта 240 муң операцияларын кылдыр. Соңгү чылдарда Польша электрон-санаалга машинаын бүтүрүп талазы-биле улуг бур-гунгаарлаашкынын кылган. Бөгүн аларын продукцияны узу ажал-агынын бүтүн-бүтүн адырлары, администра-тивтиг чө-чөк төптөр болгаш албан черлери, салгы четкин ажалдан турар. Чуртталга ба-жынын болгаш бүтүрүгөндөрүнүн автоматтыг төлөвлө-лөр талазы-биле Польша ажалдан кылган система спе-циалистерин улуг соугурла-нып болдуруп турар. Электро-санаалга машиналарын көзү

ВЬЕТНАМ АКЫ-ДУҢМАЛАРГА БЫЖЫГ ДЕТКИШКИН

Социализмниң тургузар, Мурнуу Чоюн Азияда тайбылган болгаш социализмниң идеология чөдөкчиги — Вьетнам Социалистг Республикасын дурун сугаар эгердери кал-гала болгаш дөдөгөй туруштары бажылаар дөшт өскөн. Нам акы-дуңмаларын демисил бажык-биле деткиш турарын дугайын Совет Эмилелинц акылчыларын, колхозчу тараачыларын болгаш ажал-ажалчыларын өмүкчөлдүн Профсоюзлар Эмелдериниң Бүтү-өзөлөк Төп Чөвтөсө шийтпиринг меделгөн. Социалистг Вьетнамга удуз көкөчүн удурукчуларын өңгүн чөңгөзгө үлөткөндөрү, хоп-нүгүчү кампанын болгаш кызылжынылар совет кижилеринг көлөкчөп-чөп хайындыктарын турар деп, ВПСФС-тиң меделгенинде чугаалаан. Хамаарышпас, бөт-туексайаа политика чорударында ойталаар кылдыр маалымар вьетнам уауэту ажалгаар дээр хооуун орадалашкынын аразында кылды удурукчулар Вьетнамдын хөтөлгөсүндө болгаш бөт-эргезинге кызылжылаан, Польша мыймылынын күштелерин турар. Бөдик удурукта Вьетнам-биле кызылжылар дүшүрүгө байдалды чыдаган-дыр, мынд удурукчуларын уламчылаа, араалаш-кынып удуз дүйнөсүнүн кызылжыларын турар. Намучунын эрге-агыралында деткишчели күштелерин турар. Илмерилемизде болгаш дөдөгөй реакциянын күш-теринге ажалыгы ол олоксонер үлөткөндөрү-биле Польшаны удуруктаа вьетнам чер социалистг тургузушунга чүтле шийте удурукчуларын кызылжы турар өскө, харын Мурнуу Чоюн Азияда болгаш бүтү дөдөгөй удуруктарын тайбын хөргөзүн, хамаарышпас болгаш айымд чок чоруду-луу эрге-ажыктарына каражы база чедирин турар. (СЭТА).

Космос маадырларынга польша шаңналдар

ВАРШАВА. Космос маадырларын — «Союз-3» корабльдын бөдөлдөрү геральд-мастор П. И. Климушко, ПНР-нун удурукчу-космонавты подполковник М. Германский-и, ПНР-нун космонавт-ш-чильгачы полковник З. Ян-ковский болгаш унар чүдү-дү геральд-масторы В. А. Шегаловту удузчу Польша чүрөтинг шаңгалыдан хушдунтуу уккан. Космостун катышканы ак-кызылжынын көнүгүнеринг польша пилоттары, ПНР-нун сейинини колхозчиги ажалыга тымысан, Орбитаның «Салют-6» — «Союз» эрте-мешчелел комитетининг удурукчуны чедикчининг боттадыр, эре-маалды чоруду көргүскөн деп «Гро-вельд креслин» бирги чөргө-дөрдүн совет космонавт П. И. Климушко болгаш польша космонавт-пилоткычи М. Германскийге, Польша-ның Салют-6 ордениниң ко-мандор ирван польша космо-навты-шильгачы З. Ян-ковскийге байырлаадык байдалга тымысан. Оон соонда кообуужуучу дөдө органын хураа болуп, оон ПНР-нун баштайгы хама-тышкыныг космосте удуруш-кунуна турсактаа, Кос-мостун катышканы ажалыг ооналдан чедикчининг кү-сөтүнөи сейм депутаттары М. Германский ажалыг дөштө дөштөдө. Ол хураалга ПНАК ТК-нын Бирги секретери Э. Герг чү-бе чугалаан. 23 чыл мурун-да баштайгы спутникти ме-делгөн Совет Эмилелин космосту

АНИЯК САЛГАЛ ӨЗҮП ТУРАП

УЛАН-БАТОР. Улуучу Моол-дун ажалын аңгыма бө чыл-дын улуг немелден алган. Бу-дүрүгө-техниктиг үчликше-лерин дооукчулары—8 муң оолдар болгаш кыстар экзаме-нерин чедикчининг дүжааган, бүтүрүгө практикаын эрт-тирген, аларын хураалыныг кирген. Бөдик мергежидиг ажал кыздарын белеткери— МАР-нын эконимитиг поли-техниканын чарылас кезеэ бооп турар. Бө бөш чылдын эрткен чыл-дарында чуртган болгаш даш-тыктын өрөмдөгү черлерин 30 муң оолдар, кыстар доо-каш, амгы үелде социалистг тургузушунда илелкейлиг кыжип турар. Чаа профтехучилищелерин тутканынын, аларын мате-риалдык базанын бажылаа-нын ачымда бө бөш чыл-да бүтүрүгө-техниктиг үч-ликшелерин 45 муң оолдар, кыстар доокар. Лаг-тынын, эгеретика, чинк болгаш аш-чөм үлөтүрүгө, туудуга, салгыта, амылар ханамы-рылаа ажалдан кыздарын белеткөргөчү улуг илелкей-лиг угландырган. (СЭТА).

